

ПРО БАТЬКІВСЬКИЙ АВТОРИТЕТ

Напевно, буде просто незручно в самій родині перед дітьми доводити батьківську владу постійним посиленням на суспільне повноваження, що вимагає правильного виховання дитини. Виховання дітей починається з того віку, коли ніякі логічні докази і пред'явлення суспільних прав узагалі неможливі, а тим часом без авторитету неможливий вихователь.

Нарешті, сам зміст авторитету в тім і полягає, що він не вимагає ніяких доказів, що він приймається як безсумнівне достоїнство старшого, як його сила і цінність, видима, так сказати, простим дитячим оком.

Батько і мати в очах дитини повинні мати цей авторитет. Часто приходиться чути питання: що робити з дитиною, якщо він не слухається? От це саме «не слухається» і є ознака того, що батьки в його очах не мають авторитету.

Відкіля береться батьківський авторитет, як він організується ?

Ті батьки, у яких діти «не слухаються», схильні іноді думати, що авторитет дається від природи, що це – особливий талант. Якщо таланта ні, то і поробити нічого не можна, залишається тільки позаздрити тому, у кого такий талант є. Ці батьки помиляються. Авторитет може бути організований у кожній родині, і це навіть не дуже важка справа.

Є багато сортів такого помилкового авторитету. Ми розглянемо тут більш-менш докладно десяток цих сортів. Сподіваємося, що після такого розгляду легше буде з'ясувати, яким повинний бути авторитет дійсний.

Авторитет придушення. Це найстрашніший сорт авторитету хоча і не самий шкідливий. Більше всього таким авторитетом страждають батьки. Якщо батько будинку завжди ричить, завжди сердить, за кожну дрібницю вибухає громом, при всякому зручному і незручному випадку хапається за ціпок або за ремінь, на кожне питання відповідає брутальністю, кожну провину дитини відзначає покаранням, – то це і є авторитет придушення. Такий батьківський терор тримає в страху всю родину, не тільки дітей, але і мати. Він приносить шкоду не тільки тому, що залякує дітей, але і тому, що робить мати нульовою істотою, що здатна бути тільки прислугою. Не потрібно доводити, як шкідливий такий авторитет. Він нічого не виховує, він тільки привчає дітей подальше триматися від страшного батька, він викликає дитячу неправду і людське боягузтво, і в той же час він виховує в дитині жорстокість.

Авторитет відстані. Є такі батьки, та й матері, що серйозно переконані: щоб діти слухалися, потрібно поменше з ними розмовляти, подальше триматися, зрідка тільки виступати у виді начальства. Особливо любили цей вид у деяких старих інтелігентських родин. Тут суцільно і поруч у батька який-небудь окремих кабінет, з якого він показується зрідка, як первосвященик. Обідає він окремо, розважається окремо, навіть свої розпорядження по довіреній йому родині він передає через матір.

Авторитет чванства. Це особливий вид авторитету відстані, але мабуть, більш шкідливий. У кожної людини є свої заслуги. Але деякі люди вважають, що вони – самі заслужені, найважливіші діячі, і показують цю важливість на кожному кроці, показують і своїм дітям. Удома вони навіть більше бундючаться і надуваються, чим на роботі, вони тільки і роблять, що тлумачать про свої достоїнства, вони зарозуміло відносяться до інших людей. Буває дуже часто, що, уражені таким видом батька, починають чванитися і діти.

Авторитет педантизму. У цьому випадку батьки більше звертають уваги на дітей, більше працюють але працюють, як бюрократи. Вони упевнені в тім що діти повинні кожне батьківське слово вислухувати з трепетом, що слово них – це святиня. Свої розпорядження вони віддають холодним тоном, і раз воно віддано, то негайно стає законом. Такі батьки більше всього бояться, як би діти не подумали, що папа помилився що папа людина не тверда. Якщо такий папа сказав: «Завтра буде дощ, гуляти не можна», то хоча б завтра була і гарна погода, усе-таки вважається, що гуляти не можна.

Авторитет резонерства. У цьому випадку батьки буквально заїдають дитяче життя нескінченними повчаннями і повчальними розмовами. Замість того щоб сказати дитині кілька слів, може бути, навіть у жартівливому тоні, батько саджає його проти себе і починає нудну і докучливу мову. Такі батьки упевнені, що в повчаннях полягає головна педагогічна мудрість. У такій родині

завжди мало радості і посмішки. Батьки зі всіх сил намагаються бути доброчесними, вони хочуть в очах дітей бути непогрішними. Але вони забувають, що діти – це не дорослі, що в дітей своє життя і що потрібно це життя поважати. Дитина живе більш емоційно, більш жагуче, чим дорослий, він найменше вміє займатися міркуваннями. Звичка мислити приходить до нього поступово і досить повільно, а постійні просторікування батьків, постійне їхній свербіння і балакучість проходять майже безвісти в їхній свідомості. У резонерстві батьків діти не можуть побачити ніякого авторитету.

Авторитет любові. Це в нас найпоширеніший вид помилкового авторитету. Багато батьків переконані: щоб діти слухалися, потрібно, щоб вони любили, батьків, а щоб заслужити цю любов, необхідно на кожному кроці показувати дітям свою батьківську любов. Ніжні слова, нескінченні цілування, ласки, визнання сиплються на дітей у зовсім надлишковій кількості. Якщо дитина не слухається, у нього негайно запитують: «Виходить, ти папу не любиш?» Батьки ревниво стежать за вираженням дитячих очей і вимагають ніжності і любові. Часто мати при дітях розповідає знайомим: «Він страшно любить папу і страшно любить мене, він така ніжна дитина...»

Це дуже небезпечний вид авторитету. Він вирощує нещирих і брехливих егоїстів. І дуже часто першими жертвами такого егоїзму стають самі батьки.

Авторитет доброти. Це самий нерозумний вид авторитету. У цьому випадку дитяча слухняність також організується через дитячу любов, але вона викликається не поцілунками і виливами, а поступливістю, м'якістю, добротою батьків. Папа або мама виступають перед дитиною в образі доброго ангела. Вони усі дозволяють, їм нічого не шкода, вони не скупі, вони чудові батьки. Вони бояться всяких конфліктів, вони віддають перевагу сімейному світові, вони готові чим завгодно пожертвувати, тільки б усі було благополучно.

Авторитет дружби. Досить часто ще і діти не народилися, а між батьками є вже договір: наші діти будуть нашими друзями. У загальному це, звичайно, добре. Батько і син, мати і дочка можуть бути друзями і повинні бути друзями, але все-таки батьки залишаються старшими членами сімейного колективу, і діти все-таки залишаються вихованцями. Якщо дружба досягне крайніх меж, виховання припиняється, або починається протилежний процес: діти починають виховувати батьків. Такі родини приходиться іноді спостерігати серед інтелігенції. У цих родин діти називають батьків Петьком або Марусею, потішаються над ними, грубо обривають, повчають на кожному кроці, ні про яку слухняність не може бути і мови. Але тут немає і дружби, тому що ніяка дружба неможлива без взаємної поваги.

Авторитет підкупу – самий аморальний вид авторитету, коли слухняність проста купується подарунками й обіцянками. Батьки, не соромлячись, так і говорять: будеш слухатися, – куплю тобі конячку; будеш слухатися, – підемо в цирк.

Ми розглянули кілька видів помилкового авторитету. Крім них, є ще багато сортів. Є авторитет веселості, авторитет ученості, авторитет «сорочки-хлопця», авторитет краси. Але буває часто і так, що батьки взагалі не думають ні про який авторитет, живуть як-небудь, як потрапило і як-небудь тягнуть волинку виховання дітей. Такі батьки завжди мечуться, як очманілі кішки, у повному безсиллі, у повному нерозумінні того, що вони роблять. Буває і так, що батько дотримує одного виду авторитету, а мати – іншого. Дітям у такому випадку приходиться бути насамперед дипломатами і навчитися лавірувати між папою і мамою. Нарешті, буває і так, що батьки просто не звертають уваги на дітей і думають тільки про свій спокій.

Авторитет необхідний у родині. Треба відрізнити дійсний авторитет від авторитету помилкового, заснованого на штучних принципах і прагнучого створити слухняність будь-якими засобами. Дійсний авторитет ґрунтується на вашій цивільній діяльності, на вашому цивільному почутті а вашому знанні життя дитини, на вашій допомозі йому і на вашій відповідальності за його виховання.